

**T.C.
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU**

**ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ
DEĞERLENDİRMESİ**

Ocak 2000

1. GİRİŞ

Yükseköğretim kurumlarında yürütülen eğitim-öğretimin etkinliğini ve niteliğini belirleyen yöntemlerden biri, her dönem sonunda öğrencilere verilen anketlerle dersin ne kadar verimli işlendiğini saptamaktır. Öğrencilerin bu yöntem yardımıyla almış oldukları dersler hakkındaki samimi düşüncelerini belirtmeleri, öğretim üyelerinin vermiş oldukları dersleri ve öğretim yöntemlerini geliştirmelerine yardımcı olmanın yanı sıra, idarecilerin öğretim üeleriyle ilgili alınacak kararlarında yol gösterici unsurlardan biri olma görevini de görür.

Öğrenci anketlerinin uygulanması konusunda öğretim üyelerinin bazı çekinceleri her zaman vardır. Öğrencilerin anketleri objektif olarak cevaplayıp cevaplayamayacakları ve anketlerin zaman içerisinde bir popülerite yarışmasına dönüşme endişesi, birçok öğretim üyesinin kafasındaki soru işaretleridir. Bu nedenle, böyle bir yöntemin uygulanmaya konulmasına bazı öğretim üyelerinin karşı çıkması normal karşılanmalıdır. Cohen¹, öğrenci değerlendirmeleriyle ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Öğrenci değerlendirmelerine karşı gösterilen olumsuz tavırlar, değişime karşı tutumlardır. Öğretim üeleri ve idareciler, öğrenci değerlendirmeleri ile ilgili olumsuz görüşlerini, bilimsel bulgular yerine, genellikle kişisel ve ağızdan ağıza dolaşan anekdotlarla desteklemeyi tercih ederler.”

Cohen tarafından dile getirilen görüş son derece doğrudur. Öğrenci değerlendirmelerine olumlu bakmayan öğretim üyelerinin görüşlerini desteklemek amacıyla söyledikleri ilk şey, *“öğrencilere kolay sınav yapıp bol not verilirse, onlar da yıl sonundaki değerlendirmede öğretim üyesine yüksek not verir”* şeklindedir. Ancak, böyle bir ifadenin gerçeği ne kadar yansıttığı tartışma konusudur. Karşı görüşte olan öğretim üeleri, öğrencilerin öğretim üelerini değerlendirecek düzeye sahip olmadıklarını da ileri sürerler. Bazıları ise, “iyi” hocaların belki şu anda düşük not alacaklarını, onların değerlerinin öğrenciler tarafından ancak mezun olduktan bir süre sonra anlaşılabileceğini iddia ederler. Öğrenci değerlendirmelerine gösterilen haksız tepkilerin neden geçersiz oldukları, Felder² tarafından ortaya konmuştur.

Anket sonuçlarını etkileyen şüphesiz birçok faktör vardır. Bir veya iki kötü örneği gerekçe göstererek bu yöntemin hiçbir işe yaramadığını ileri sürmek mümkündür. Ancak, anketlerin ne kadar güvenilir ve geçerli olduğunun istatistiksel yöntemlerle araştırılması gerekir. Öğrenci değerlendirmeleri üzerine bugüne kadar yazılan makale ve kitap sayısı 1500’ün üzerindedir. 1971 ile 1988 yılları arasında yapılan araştırmaların sonuçları, Cashin³ tarafından özetlenmiştir. Bu konuda son yıllarda yapılan araştırmaların sonuçları, yine Cashin⁴ tarafından 1995 yılında yayınlanmıştır.

¹ Bring Research into Practice, *Student Ratings of Instruction: Issues for Improving Practice: New Directions for Teaching and Learning*, M. Theall ve J. Franklin (Eds.), No. 43, 123-132, Jossey-Bass, San Francisco, 1990.

² What Do They Know Anyway?, *Chem. Eng. Ed.*, 26 (3), 134-135 (1992). Bu makale, İnternet’teki şu adresten de elde edilebilir: <http://www.indiana.edu/%7Eteaching/felder.html>

³ Student Ratings of Teaching: A Summary of the Research, IDEA Paper No. 20, *Center for Faculty Evaluation and Development*, Kansas State University, Manhattan, Kansas, 1988. Bu makale İnternet’teki şu adresten de elde edilebilir: http://www.idea.ksu.edu/papers/pdf/Idea_Paper_20.pdf

⁴ Student Ratings of Teaching: The Research Revisited, IDEA Paper No. 32, *Center for Faculty Evaluation and Development*, Kansas State University, Manhattan, Kansas, 1995. Bu makale İnternet’teki şu adresten de elde edilebilir: http://www.idea.ksu.edu/papers/pdf/Idea_Paper_32.pdf

2. ÖĞRENCİ ANKETLERİNİN GÜVENİLİRLİĞİ

Güvenilirlik, eğitimde ölçme ve değerlendirme literatüründe tutarlılık, kararlılık ve genelleştirilebilirlik konularını kapsar. Öğrenci anketlerinin güvenilirliği ise genellikle tutarlılık, yani öğrencilerin sorulara benzer cevap verip vermediklerini şeklindedir. Güvenilirlik, öğrenci sayısı ile doğru orantılı olarak değişir. Araştırma sonuçları, öğrenci değerlendirmelerinin güvenilir olduğunu ve öğretim üyesinin ders verme yönteminde değişiklik yapmadığı sürece öğrenci değerlendirmesi sonuçlarının da değişmediğini göstermiştir. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken nokta, ankete katılan öğrenci sayısıdır. Sınıf sayısının 10'dan az olduğu veya sınıftaki öğrencilerin 2/3'ünden daha azının ankete katıldığı durumlarda, sonuçların güvenilirliğinin fazla olmadığı gözlenmiştir.

3. ÖĞRENCİ ANKETLERİNİN GEÇERLİLİĞİ

Eğitimde ölçme ve değerlendirme amacıyla verilen bir sınavın geçerliliği ile ilgili temel soru, sınavın ölçmesi gereken şeyleri ölçüp ölçmediğidir. Öğrenci anketleri için bu soru, "*anketteki soruların öğretimin etkinliğini ne ölçüde ölçebildiği*" şeklinde değiştirilebilir. "*Öğrenci değerlendirmesinin hangi amaçla kullanılacağı ve anket sonuçlarının geçerliliğini destekleyecek ne gibi kanıtların var olduğu*" şeklindeki sorular, anketlerin geçerlilik boyutunu daha da karmaşık hale getirir. Buna ayrıca, "*elde edilen verilerin ne anlama geldiği*" sorusu da eklenebilir. Anket sonucunda sürekli olarak yüksek not alan bir öğretim üyesi, anketlerde sürekli düşük not alan bir öğretim üyesine göre daha "iyi" bir hoca mıdır? Bu öğretim üyesi, öğrencilere daha çok şey mi öğretmiştir? Bu soruların her ikisine de verilecek cevap her zaman "evet" değildir.

Öğrenci anketlerinden elde edilen sonuçların değerlendirilmesinde göz önüne alınması gereken faktörlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir:

3.1 Dersteki Öğrenci Sayısı

Öğrenci sayısı az olan derslerde, öğretim üyelerinin öğrenci değerlendirmelerinden genellikle daha yüksek not aldıkları gözlenmiştir. Ancak, Williams ve Ory⁵ tarafından yapılan araştırma, öğrenci sayısındaki bu etkinin, anket sonuçlarının geçerliliğini fazla etkilemediğini göstermiştir.

3.2 Program Farklılığı

Feldman⁶ tarafından yapılan araştırmaya göre, güzel sanatlar ve beşeri bilimler programlarındaki öğretim üyeleri, öğrenci anketlerinden en yüksek notları almaktadır. Bu programları azalan sırayla biyolojik bilimler, sosyal bilimler, işletme, bilgisayar bilimleri, matematik, mühendislik ve fen bilimleri programları takip etmektedir. Fen

⁵ A Further Look at Class Size, Discipline Differences and Student Ratings, *Office of Instructional Resources*, University of Illinois at Urbana-Champaign, 1992.

⁶ Course Characteristics and College Students' Ratings of Their Teachers: What We Know and What We Don't, *Research in Higher Education*, 9, 199-242 (1978).

bilimleri ve matematik gibi programlarda öğretim üyelerinin düşük not almalarının başlıca nedenleri olarak derslerin zorluğu, kapsanacak konuların fazla olması nedeniyle derslerin hızlı biçimde işlenmesi ve derlerde öğrencilerden çok çalışmalarının istenmesi gösterilmiştir. Benzer sonuç, Greenwald ve Gillmore⁷ tarafından yapılan araştırma sonucunda da ortaya çıkmıştır.

3.3 Dersin Alınış Nedeni

Öğrencilerin, önceden ilgi duydukları derslerin öğretim üyeleriyle, seçmeli olarak aldıkları derslerin öğretim üyelerine daha yüksek not verdikleri belirlenmiştir.

3.4 Dersin Düzeyi

Braskamp ve Ory⁸ tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, lisans düzeyindeki 3. ve 4. sınıf derslerini veren öğretim üyeleri, genellikle 1. ve 2. sınıf derslerini verenlere göre biraz daha fazla yüksek not almaktadırlar.

3.5 Dersin İşlenme Yöntemi

Dersin doğrudan öğretim üyesi tarafından anlatılması yerine, öğrencinin derse katılarak tartışma ortamının oluşturulması ve/veya uygulamaya ağırlık verilerek işlenmesi sonucunda, öğrencilerin dersi daha yüksek not ile değerlendirdikleri görülmüştür.

3.6 Dönem İçerisinde Verilen Notların Yüksekliği

Öğretim üyesinin, öğrencilerin dersten ne kadar öğrendiğini belirlemek amacıyla dönem içerisinde verdiği sınav, ev ödevi, proje, v.b.'yi değerlendirmesi sonucunda vermiş olduğu notların düşük veya yüksek olması, anket sonucunda alacağı notu etkiler mi? Giriş bölümünde de belirtildiği gibi, bu konu öğretim üyeleri arasında sürekli tartışma konusudur.

Etkin öğretimin teorik olarak en iyi kanıtı, öğrencinin o dersten ne kadar öğrendiğidir. Derste fazla öğrenen öğrenci, bunun doğal uzantısı olarak dersten daha yüksek not almayı beklemekte ve anketlerde öğretim üyesine yüksek not vermektir. Marsh ve Dunkin⁹ tarafından yapılan araştırma, dersten yüksek not alma beklentisi içinde olan öğrencilerin öğretim üyesine daha yüksek not verdiklerini göstermiştir.

Bu konuyla ilgili yapılan diğer ilginç bir araştırma, aynı dersin birden fazla gruba değişik öğretim üyeleri tarafından aynı kitap ve ders içeriği ile öğretildiği durum için yapılmıştır. Ayrıca tüm gruplara, dersi veren öğretim üyeleri dışındaki kişiler

⁷ *Journal of Educational Psychology*, December 1997. Bu makale ile ilgili özet bilgi İnternet'teki <http://weber.u.washington.edu/~agg/paingain/supplement.html> adresinden elde edilebilir.

⁸ *Assessing Faculty Work: Enhancing Individual and Institutional Performance*, Jossey-Bass, San Francisco, 1994.

⁹ *Students' Evaluations of University Teaching: A Multidimensional Perspective, Higher Education: Handbook of Theory and Research*, J.C. Smart (Ed.), Vol. 8, 143-233, Agathon, New York, 1992.

tarafından hazırlanan aynı dönem sonu sınavı verilmiş ve öğretim üyeleri kendi grupları dışındaki grupların sınavlarını değerlendirmiştir. Bundan amaç, “kolay sınav, bol not, öğrenci değerlendirmesinde yüksek not” şeklindeki bir çıkar çatışmasını önlemektir. Elde edilen sonuçlar, öğrenci değerlendirmelerinde yüksek not alan öğretim üyelerinin gruplarının not ortalamasının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu araştırmanın rakamsal sonuçları Cashin⁴ tarafından özetlenmiştir.

Marsh^{10,11,12} tarafından yapılan araştırmalar da benzer sonuçlar vermiş ve öğrencilerin dersi, öğretim üyesinin not verme yönteminden bağımsız olarak objektif biçimde değerlendirebildikleri gözlenmiştir.

4. ANKETLERİN VERİLİŞ YÖNTEMİ

Öğrenci değerlendirmesi amacıyla hazırlanan anketlerin ne zaman ve nasıl verileceği ayrı bir tartışma konusudur. Dönem sonu sınavları sırasında verilen anket sonuçlarının sağlıklı sonuç vermediği araştırmayla belirlenmiştir.

Anketlerin dönemin son haftasında yapılması akla gelen en mantıklı yaklaşımdır. Ancak, bu durumda öğrencilerin, özellikle dönemin son haftasında ödev/proje yetiştirme, dönem sonu sınavlarına hazırlanma, v.b. gerekçelerle derslere devam etme alışkanlıkları nedeniyle, anketlerin çok az sayıda öğrenci tarafından cevaplandırılması tehlikesi bulunmaktadır. Böyle bir durumun olması halinde, anketlerin dönemin sona ermesinden 2 hafta önce verilmesi uygun olacaktır. Anketlerin dönem sonu sınavlarından hemen önce verilmesi ise iyi sonuç vermemekte, sınav heyecanı içindeki öğrenciler, anketleri gelişigüzel doldurmaktadır.

Öğrenciler, öğretim üyesinden çekinmeden ders hakkındaki fikirlerini anketlerde belirtebilmelidir. *Anketlerde öğrenci adları belirtilmiyorsa da, öğrenciler el yazılarından öğretim üyesinin kendilerini belirleyeceği endişesinden uzak olarak anketleri doldurabilmelidir.* Bu nedenle, anketlerin doldurulması sırasında *öğretim üyesinin sınıfta olmaması ve anket kağıtlarının öğretim üyesi tarafından okunmaması* gerekir. Bu amaçla uygulanabilecek yöntem şöyle olmalıdır:

- Anketin yapılacağı dersin sona ermesinden yaklaşık yarım saat önce, öğretim üyesi sınıftan bir öğrenciyi temsilci seçerek anket formlarını teslim eder ve sınıfı terkeder.
- Seçilen öğrenci anket formlarını öğrencilere dağıtır, formlar doldurulduktan sonra bir zarfa koyarak ağzını seloteyle kapatır ve bölüm veya fakülte sekreterine teslim eder.
- Bölüm veya fakülte sekreterliğinde toplanan zarflar, değerlendirmenin yapılacağı merkeze gönderilir. Değerlendirme sonuçları, öğrencilerin el yazılarının tanınmaması için, bilgisayar çıktıları biçiminde ilgili bölüm başkanlıklarına veya dekanlıklara gönderilir.

¹⁰ Students' Evaluations of University Teaching: Dimensionality, Reliability, Potential Biases, and Utility, *Journal of Educational Psychology*, 76 (5), 707-754 (1984).

¹¹ Applicability Paradigm: Students' Evaluations of Teaching Effectiveness in Different Countries, *Journal of Educational Psychology*, 78 (6), 465-473 (1986).

¹² Students' Evaluations of University Teaching: Research Findings, Methodological Issues, and Directions for Future Research, *International Journal of Educational Research*, 11, 253-388 (1987).

- Bölüm başkanlıkları veya dekanlıklar, değerlendirme sonuçlarını kapalı zarfların içinde ilgili öğretim üyelerine dağıtır.

Öğrenci değerlendirmesi, üniversitelerimiz için oldukça yeni bir uygulama olduğundan, sonuçların gizli tutularak diğer öğretim üyeleri ile öğrencilere bildirilmemesinde yarar vardır. Öğrenci değerlendirmelerinin yaygın bir biçimde uygulandığı Amerika Birleşik Devletleri'nde bile bu konuda değişik uygulamalar bulunmaktadır. Bazı üniversiteler sonuçları gizli tutarken bazılarında sonuçlar üniversitenin *web* sayfasında verilmektedir. Üniversite yönetimi tarafından düzenlenen öğrenci değerlendirmesi anketlerinin sonuçlarını *web* sayfasında açıklayan bazı üniversiteler şunlardır:

- University of Colorado at Boulder (<http://www.colorado.edu/pba/fcq>)
- University of Florida (<http://www.aa.ufl.edu/aa/dass/tcheval/forms/tchform1.html>)
- Northwestern University (<http://www.registrar.nwu.edu>)

University of Tennessee-Knoxville gibi bazı üniversitelerde ise anketler öğrenci birliği tarafından yapılmaktadır. Buradaki amaçlardan biri, ders seçiminde öğrencilere yol göstermektir. *University of Tennessee*'de sonuçlar hem *Tennessee 101* adı verilen bir kitapçık halinde dağıtılmakta, hem de üniversitenin *web* sayfasında (<http://funnelweb.utcc.utk.edu/~sga>) ilan edilmektedir.

5. ANKETLERDE SORULACAK SORULAR

Öğrenci değerlendirmesi amacıyla hazırlanacak anketlerde hangi soruların sorulacağı son derece önemlidir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, çok fazla soru sorarak öğrencileri bıktırmamak ve soruları anketin ana amaçları doğrultusunda belirlemektir.

Gerek Braskamp ve Ory⁸ gerekse Centra¹³, öğrenci anketlerinde bulunması gereken altı faktörü şöyle tanımlamışlardır:

- Dersin organizasyonu ve planlama
- Açıklık ve iletişim becerileri
- Öğrenci-öğretim üyesi ilişkisi
- Dersin zorluğu, ders yükü
- Sınavlar ve değerlendirme
- Öğrencilerin derden öğrendikleri

Anket soruları değişik şekillerde hazırlanabilir. Örneğin, öğretim üyesi ile ilgili olarak sorulabilecek bir soru,

- *Sınıfta rahat ve arkadaşça bir ortam yaratması*
- *Sınıfta rahat ve arkadaşça bir ortam yaratır*
- *Sınıfta rahat ve arkadaşça bir ortam yaratır mı?*

gibi çeşitli şekillerde hazırlanabilir.

¹³ *Reflective Faculty Evaluation: Enhancing Teaching and Determining Faculty Effectiveness*, Jossey-Bass, San Francisco, 1993.

Sorulara verilecek cevaplar genellikle 5 veya 7 seçenekli olarak verilir. Soruların hazırlanış şekline göre verilebilecek 5 seçenekli cevaplar (*Mükemmel, İyi, Orta, Kötü, Çok Kötü*) veya (*Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum*) olarak ifade edilebilir. Anketlerde ayrıca, öğrencinin bazı özelliklerini (cinsiyet, not ortalaması, derse devam yüzdesi, v.b) belirten soruların da bulunması faydalıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bazı üniversiteler tarafından kullanılan anket formları aşağıdaki web sayfalarından elde edilebilir:

- University of Colorado (<http://www.colorado.edu/pba/fcq/form/sampleform.html>)
- Massachusetts Institute of Technology (<http://cyberspace.mit.edu/CEG/htdocs>)

Ayrıca, Penn State University'deki *Center for Excellence in Learning & Teaching* merkezi tarafından hazırlanan bir örnek, <http://www.psu.edu/celt/open-ended.html> adresinden elde edilebilir.

Örnek olması amacıyla, anketlerde sorulabilecek bazı sorular aşağıda verilmiştir.

5.1 Öğretim Üyesi ile İlgili Sorular

- Derse hazırlanması
- Konuları açıklama becerisi, soruları net biçimde cevaplandırması
- Tahtayı kullanma becerisi, gerektiğinde derste görsel malzeme kullanma
- Soru sormayı özendirme, öğrencilerin dersin işlenmesine katılımını sağlama
- Konuşmasının düzgünlüğü ve anlaşılır olması
- Derse ilgiyi artırması, ders vermeyi içinden gelerek yapması
- Sınıfta rahat ve arkadaşça bir ortam yaratması
- Ders dışında erişilebilir olması
- Konuyla ilgili bilgi düzeyi
- Genel olarak öğretme becerisi

5.2 Dersin İşlenmesiyle İlgili Sorular

- Konuların amacına yönelik ve birbirini tamamlayan şekilde işlenmesi
- Dersin işlenme hızı
- Kapsanan konuların miktarı

5.3 Kullanılan veya Önerilen Kaynaklarla İlgili Sorular

Ders kitabının ve önerilen diğer kaynakların

- Kolaylık derecesi
- Konuyla alakası
- İlgi çekici olması

5.4 Sınavlar ve Ev Ödevleriyle İlgili Sorular

- Sınavların derste işlenen konuların içeriğine uygunluğu
- Sınav sayısı
- Sınavlardaki soru sayısı
- Sınavların zorluk derecesi
- Sınavların objektif olarak değerlendirilmesi
- Sınavların kısa sürede değerlendirilerek öğrencilere duyurulması
- Ev ödevi sayısı
- Ev ödevlerinin zorluk derecesi
- Ev ödevlerinin kısa sürede değerlendirilerek öğrencilere geri verilmesi

5.5 Öğrenci ile ilgili sorular

- Genel not ortalaması
- Derse dönem boyunca ne kadar devam edildiği
- Derse, ders saatleri dışında haftada ortalama olarak ayrılan saat
- Dersin zorunlu olup olmadığı

5.6 Yazı ile Cevap Verilmesi Gerekenler

- Dersin araştırma görevlisiyle ilgili görüşler
- Ders ile ilgili olarak yapılan uygulamalar (laboratuvar, stüdyo, atölye, teknik ve mesleki geziler) hakkında görüşler
- Dersin daha etkin biçimde işlenmesi için öneriler

5.7 Sorulabilecek Diğer Sorular

Yukarıda verilen soruların yanında şüphesiz birçok soru daha sorulabilir. Örneğin,

- Dersin amacının dönem başında net olarak açıklanması
- Öğrencilerden neler beklendiğinin (derse devam, ödev, v.b.) dönem başında net olarak açıklanması
- Ders sonunda özet yapılarak önemli noktaların vurgulanması
- Dersin işlenmesi sırasında seçilen örneklerin yararlılığı
- Öğretim üyesinin ders saatlerine bağlı kalması
- Öğretim üyesinin derslere aksatmadan gelmesi

şeklindeki sorular da ankete eklenebilir.

Anketlerde bulunması gereken sorular konusunda üniversite yönetiminin amacı büyük önem taşır. Örneğin, Minnesota Üniversitesi Senato'su, anketler yardımıyla aşağıdaki konularda öğrencilerin görüşlerinin mutlaka alınmasını kararlaştırmıştır:

- Öğretim üyesinin öğretme becerisi
- Öğretim üyesinin konuyla ilgili bilgi düzeyi

- Öğretim üyesinin öğrencilere karşı davranışı ve ilgisi
- Dersin işlendiği sınıfın fiziki durumu (tahtayı görme, öğretim üyesini işitebilme, derse katılabılme, v.b.)
- Öğrencinin dersten ne kadar öğrendiği

6. SONUÇ

Öğrenci değerlendirmeleri üzerinde son yirmi yılda yapılan araştırmaların ışığında elde edilen sonuçlar şunlardır:

1. Öğrenciler, öğretim üyesinin ders vermedeki etkinliğini, kişisel özelliklerinden ayırıp tarafsız olarak değerlendirebilmektedir. Örneğin, öğrencilere babacan bir tavırla yaklaşan ancak, iyi ders anlatamayan bir öğretim üyesi, değerlendirmede mutlaka yüksek not alamamaktadır.
2. Öğretim üyesi bilinçli olarak ders verme biçimini değiştirmedikçe, öğrenci değerlendirmesi sonuçları yıldan yıla değişiklik göstermemektedir. Örneğin, tahtayı etkin bir biçimde kullanamayan öğretim üyesi, bu konuda kendisine yapılan uyarıları gözdardı ederek yönteminde değişiklik yapmadığı durumda, yıldan yıla aldığı not hemen hemen aynı düzeyde kalmaktadır.
3. Öğrenci değerlendirmesinin daha nitelikli bir öğretim yapılmasını sağlayacak şekilde kullanılması için, toplanan verilerin öğretim üyesine, kendisini tehdit etmeyecek bir şekilde sunulması gerekmektedir. Başka bir deyişle, öğrenci değerlendirmesinden elde edilen sonuçlar, yöneticiler tarafından öğretim üyeleri üzerinde baskı aracı olarak kullanılmamalıdır.
4. Öğrenci değerlendirmesi sonucunda elde edilen veriler, genellikle öğretim üyelerinin ders verme yönteminde değişiklik yapmaları amacıyla ve öğretim üyeleriyle ilgili alınacak idari kararlarda kullanılmaktadır. Anket sonuçlarının akademik yükseltme ve atamalarda göz önüne alınan ölçütlerden biri olması sık karşılaşılan bir durumdur. Örneğin, anketlerde düşük not alan öğretim üyeleri için genellikle ileri sürülen mazeretlerden biri, *“çok iyi bir araştırmacıdır ancak, dersi kötü anlatır”* şeklindedir. Bu durumdaki öğretim üyelerinden, akademik yükseltme için üniversite tarafından belirlenen ölçütlerin üzerinde yayın yapmaları ve *“iyi araştırmacı”* olma niteliklerini kanıtlamaları istenebilir.

Öğrenci anketleri ile derslerin değerlendirilmesi, üniversitelerdeki eğitim kalitesinin yükseltilmesinde başvurulabilecek yöntemlerden birisidir. Ancak, bunun uygulanmasında iyi niyetle hareket edilmesi ve sonuçlara etki eden birçok faktörün göz önüne alınması gerekir.

Her öğretim üyesinin mükemmel ders vermesini kimse beklememelidir. Öğretim üyelerimiz, doktora unvanını aldıktan sonra ders verme yöntemleri konusunda formal bir eğitim görmeden kendilerini öğrencilerin karşısında bulmaktadırlar. Bu öğretim üyelerinin genellikle izledikleri yöntem, öğrenciyken derslerini aldıkları öğretim üyelerinin kendilerine güzel gelen taraflarını kendi kişisel özellikleri ile birleştirmek şeklinde olmaktadır. Özellikle Eğitim Fakültelerine sahip üniversitemizin, etkili

ders verme yöntemleri konusunda öğretim üyelerine yönelik kısa süreli kurslar düzenlemeleri son derece yararlı olacaktır.

Öğretim üyelerinin vermiş oldukları derslerin kalitesini artırmak için kullanabilecekleri bazı yöntemler Ek-1'de verilmiştir. Öğretim üyelerinin etkin biçimde ders hazırlamalarına yardımcı olabilecek bilgilerin bulunduğu İnternet adresleri ise Ek-2'de verilmiştir.

VERDİĞİNİZ DERSİN KALİTESİNİ NASIL ARTIRIRSINIZ?

Ders verirken neleri iyi yaptığınızı ve *sahne performansınızda* ne gibi değişiklikler yapmanız gerektiğini belirlemek için kendi başınıza uygulayabileceğiniz çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemlerin başlıcaları şunlardır:

A.1 Yazılı Anket

İlk ara sınav sonuçlarının belli olmasından sonra dersinizle ilgili bir anket yapabilirsiniz. Bununla ilgili bir örnek aşağıda verilmiştir. Anket formlarını dağıtmadan önce, elde edeceğiniz bilgileri hangi amaçla kullanacağınız konusunda öğrencileri bilgilendirmenizde fayda vardır. Örneğin, *“Bu anketin amacı, dersin sizler tarafından daha anlaşılır ve zevkle takip edilebilir hale getirilmesidir. Sonuçları sadece ben göreceğim. Bu nedenle, lütfen içten ve inandığımız şekilde yanıtlayınız. Sonuçları derledikten sonra sizlere özel olarak bildireceğim.”*

- Derste soru sormaktan çekiniyorum (Kesinlikle katılıyorum → Kesinlikle katılmıyorum)
- Verdiğiniz örnekler evde ders çalışırken işime yarıyor (Kesinlikle katılıyorum → Kesinlikle katılmıyorum)
- Dersin işlenme hızı uygun (Kesinlikle katılıyorum → Kesinlikle katılmıyorum)
- Sizden aşağıda belirtilen konulara daha çok önem vermenizi isterim:

Kavramların anlatılmasına daha fazla ayrılmalı	Evet ☐	Hayır ☐
Uygulamalar için daha fazla zaman ayrılmalı	Evet ☐	Hayır ☐
Kendi aramızda küçük gruplar halinde çalışmamız sağlanmalı	Evet ☐	Hayır ☐
Sınıfta daha yüksek sesle konuşmalı	Evet ☐	Hayır ☐
- Bu derste öğrenmenize yardımcı olan nedir?
- Öğrenmenize yardımcı olmak için yapmamı istediğiniz değişiklikler nelerdir?

Not: Sorulardan sonra parantez içinde verilenler, o soruya verilebilecek seçeneklerin sınırlarını göstermektedir.

A.2 Dış Gözlemci

Meslektaşlarınızdan birisine dersinize girerek izlemesini ve düşüncelerini size söylemesini rica edebilirsiniz.

A.3 Ödevler ve Sınavlar

Verdiğiniz ödev ve proje çalışmaları ile yaptığınız sınavlarda öğrencilerin yapmış olduğu ortak yanlışlıklar var mıdır? Hiçbir öğrencinin yapmadığı sınav soruları var mıdır?

A.4 İndeks Kartları

Bir dönem boyunca çeşitli kereler öğrencilere dersinizle ilgili sorular bulunan kartlar dağıtarak yanıtlamalarını isteyebilirsiniz. Bu kartların her yüzünde bir soru bulunabilir. Sorular, dersinizle ilişkili genel yargılar oluşturacak şekilde hazırlanmalıdır. Örneğin, “*Dersin işleme yöntemiyle ilgili bir sorunuz var mı?*” Ayrıca, “*Sizden daha çok . . . ağırlık vermenizi isterim.*” veya “*. . . yaptığınızda dersi daha iyi anlıyorum*” gibi eksik cümleler şeklindeki ifadeler de yer alabilir.

A.5 Dilek Kutusu

Sınıfa bir kutu veya geniş bir zarf getirerek öğrencilerden imzasız fikirlerini toplayabilirsiniz. Anlamadıkları konular hakkında düşüncelerini sorabilirsiniz. Bu şekilde, gelecek ders başında bu konuları hatırlatarak düzeltmek şansınız olabilir.

A.6 İki Dakikalık Sorular

Ders sonunda öğrencilerden bir iki dakika içinde şu sorulara cevap vermelerini isteyebilirsiniz: “*Bu derste öğrendiğiniz en anlamlı şey nedir? Bu dersten çıkarken aklınızdaki en önemli soru nedir?*” Bu sorular, anlattığınız derste vermek istediğiniz mesajın yerine ulaşip ulaşmadığı hakkında bir fikir verecektir.

A.7 Eşli Çalışma

Yeni bir kavramı anlattığınızda öğrencilere bir eş bulmalarını söyleyin. Biri yeni kavramı anlatırken diğeri dinleyip ona sorular sorsun. Bu deneyim, hem öğrenciler hem de öğretim üyesi açısından kavramın anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemek için en kesin ve kolay yollardan birisidir. Eşli çalışmanın bir diğer yolu da, eşlerin ortak sorular sorması ya da eşlerin hazırladıkları soruları sınıfa sormaları şeklinde olabilir.

A.8 Öğrencilerin Sesli ya da Sessiz İfadeleri/Mimikleri

Öğrencilerin derste tavırları nasıldır? Kızgın, kafası karışık, meraklı? Öğrencilerin çoğunluğu sınıftaki tartışmalara katılıyor mu? Sınıfta sorduğunuz sorulara kaç tane yanıt veriyor?

A.9 Kendi Düşünceleriniz

Her dersten sonra beş dakikanızı geçen derse ayırın. Ders planınızı gözden geçirin. Neler iyi gitti? Neden iyi gitti? Neleri değiştirmeyi uygun bulursunuz? Bu gibi konular üzerinde düşünmek, ders kalitesinin artırılmasında önemlidir.

EK-2

DERS HAZIRLAMADA YARDIMCI OLABİLECEK BAZI İNTERNET ADRESLERİ

- <http://sheridan-center.stg.brown.edu/publications/TeachingPortfolio.shtml>
- <http://www.psu.edu/celt/portfolio.html>
- http://www.psu.edu/celt/newsletter/ID_Nov93.html
- <http://idea.ksu.edu/papers/index.html>
- <http://www.doiit.gmu.edu/inventio/randybass.htm>
- <http://www.wsu.edu/provost/teaching.htm>
- <http://garnet.acns.fsu.edu/~jbrau/portfolio.html>
- <http://www.cs.uidaho.edu/~foster/portfolio.html>

